

Үндэсний бичиг, 12-р анги
МХБУЗ-ын багш Б.Энэбиш

دیشیده
در دیگر

Байгаль дэлхий техник технологигүй үед ч, өндөр хөгжсөн эрин цагт ч аюул ослыг чимээгүйхэн урьдчилан анхааруулсаар байдаг. Газар хөдлөхийн өмнөх байгалийн дохионоос сурцгаая.

၁၂။

Дараах эхийг үндэсний бичгээр хөрвүүлээрэй.

Цаг агаар шинжих монгол арга

Уулын мод доод талаасаа эхлэн шарлаж навч шилмүүс нь түргэн унавал цас багатай дулаан өвөл болно. Оройгоосоо эхлэн шарлаж навч нь удаан ойчвол зудархуу байхын шинж.

Өдөр нь намуухан бүгчим, орой нар манан дунд жаргавал маргааш нь тэнгэр цэлмэхийн шинж.

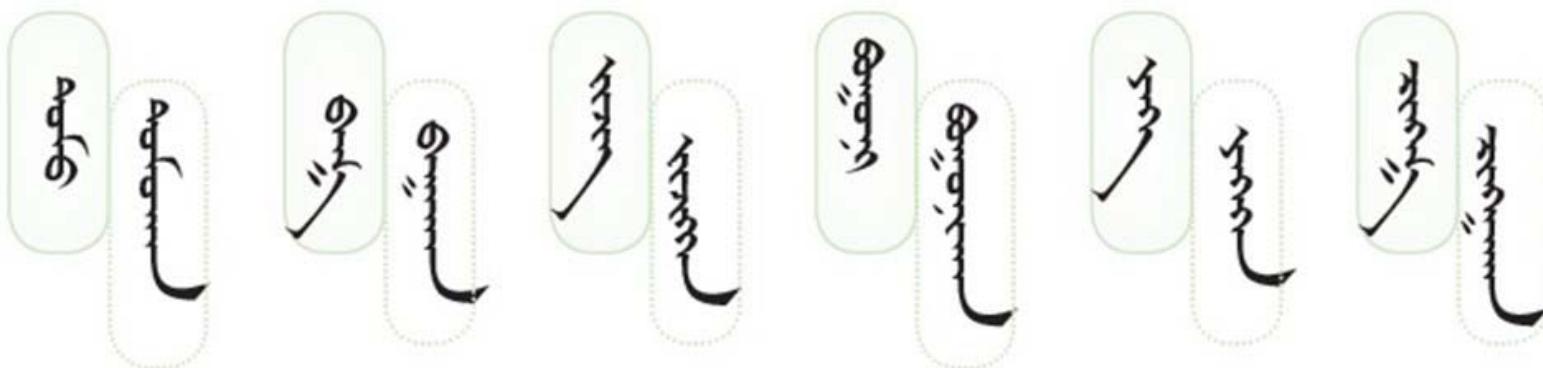

Өвлийн улиралд нарны хоёр талд бүдэг гэрэл хүрээлж харагдахыг "нар чихлэх" гэдэг бөгөөд энэ нь хүйтрэхийн дохио юм.

- a. Эхэд буй тэргүүн үедээ "э" эгшигтэй үгсийг ажиглаарай.
 б. Дараах үйл үгсийн бичлэгийг тогтоон, бүтээвэр залгаж бичээрэй.

өргө-	өмс-	үүр-	үүс-	үүд-	өлгө-	өд-	өвд-
ᠤ	ᠤ	ᠤ	ᠤ	ᠤ	ᠤ	ᠤ	ᠤ
-дөл	-гө-л	-гэ	-л	-гэ-л	-үүр	-гч	-чин
-мж	-в	-гэ-вч	-мэл	-жээ	-гч	-өө-лт	-в
-л	-жээ	-лээ	-дэг	-л	-сөн	-өөсэй	-жээ

Үгсийг харьцуулан ажиглаад "-хан⁴ - ᠬᠠᠨ · - ᠮ" бүтээврийн утгыг тодорхойлон бичээрэй.

"хүүхэн ᠮᠤᠱ" гэдэг үг эртний монгол хэлэнд эрэгтэй, эмэгтэй хүйс ялгалгүй "хүүхэд"-ийг заасан үг байжээ. Түүхэн явцад тус үгэнд олон тооны "-д, ᠲ" дагавар залгасан "хүүхэд ᠮᠤᠱ" хэлбэр нь хүний багыг, "хүүхэн" гэдэг нь эмэгтэй хүнийг заах үг болон хувирчээ.

Эхэд байгаа дараах үгсийг холбох эгшгийн дүрмээ санаж зөв бичээрэй.

хамарсан, аврагдах, өгүүлжээ, үхсэн, болох, урьдчилсан,
бүтээжээ, болсон, гараад, үүдэн, үүрлэсэн

Гэдсээр холбоно	Шууд залган бичнэ
Хамарсан /	Шууд залган / . . . . .

Гэрийн даалгаварт

A — K

- “Байгалийн хэл” эхийг уншаад цэвэр сайхан хуулан бичих.
- Сурах бичгийн 74-р хуудасны 73-74-р дасгалыг ажиллах.